

KÖZPONTI
STATISZTIKAI
HIVATAL

ZALA MEGYE SZÁMOKBAN

2013

8
18
0
6
34
7
1
5
8
9
3
3
2
5
6
0
6
5
0
1
5
6
0
6
5
0
6
2
7
4
2
9
4
5
2
9
0
1
2
4
0
2
0
1
8
1
7

Tartalom

Főbb jellemzők	2
1. Népeség, népmozgalom.	4
2. Munkaerőpiac.	6
3. Egészségügy, baleset	8
4. Szociális ellátás	10
5. Oktatás, kultúra.	12
6. GDP, kutatás-fejlesztés	14
7. Gazdasági szervezetek, beruházás	16
8. Mezőgazdaság.	18
9. Ipar, építőipar	20
10. Lakás	22
11. Turizmus, kereskedelem, vendéglátás	24
12. Környezet, infrastruktúra	26
Zala megyei portré	28
Adottságok.	28
Társadalom.	29
Gazdaság.	32
Kiemelt értékünk.	39
A hévízi kincs.	39

Jelmagyarázat

- A megfigyelt statisztikai jelenség nem fordult elő.
- 0 A mutató értéke olyan kicsi, hogy kerekítve zérust ad.
- .. Az adat nem ismeretes.
- + Előzetes adat.
- ... Nem közölhető adat.

Megjegyzések

A 2013. évi adatok általában előzetesek.

A kiadványban felhasznált adatok csoportosítása mindig az adott év január 1-jei állapotának megfelelő területi beosztás szerint történt.

A részadatok összegei a kerekítések miatt eltérhetnek az összesen adatoktól.

A százalék- és viszonyszámok kiszámítása kerekítés nélküli adatok alapján történt.

A módszertani információk és a fogalmak magyarázata megtalálható a Központi Statisztikai Hivatal honlapján.

BP	Budapest
BÁ	Bács-Kiskun
BA	Baranya
BÉ	Békés
BO	Borsod-Abaúj-Zemplén
CS	Csongrád
FE	Fejér
GY	Győr-Moson-Sopron
HA	Hajdú-Bihar
HE	Heves
JÁ	Jász-Nagykun-Szolnok
KO	Komárom-Esztergom
NÓ	Nógrád
PE	Pest
SO	Somogy
SZ	Szabolcs-Szatmár-Bereg
TO	Tolna
VA	Vas
VE	Veszprém
ZA	Zala

Zala megye	
Megyeszékhely	Zalaegerszeg
Terület, km ²	3 784
Települések száma ^{a)}	258
Ebből: város ^{a)}	10
Népesség, ezer fő ^{a)}	280
Városi népesség aránya, % ^{a)}	56,5
Népsűrűség, fő/km ²	74
Foglalkoztatási arány, % ^{b)}	52,7
Munkanélküliségi ráta, % ^{b)}	11,3
Alkalmazásban állók havi nettó átlagkeresete, forint ^{b)}	118 130
Öregségi átlagnyugdíj, forint ^{a)}	110 625
Tízezer lakosra jutó működő kórházi ágy ^{b)}	73
Középiskolai tanulók száma a nappali oktatásban, fő ^{b)}	10 385
Felsőfokú alap- és mesterképzésben részt vevők száma, fő ^{b)} c)	7 235
Egy főre jutó GDP, ezer forint ^{d)}	2 327
A kutatás-fejlesztés ráfordításai a GDP százalékában ^{d)}	0,26
Ezer lakosra jutó regisztrált vállalkozások száma ^{e)}	175
Egy főre jutó beruházás, ezer forint ^{d)}	269
Termőterület, ezer hektár ^{f)}	274
Egy főre jutó ipari termelés, ezer forint ^{b)}	2 023
Tízezer lakosra jutó épített lakás ^{b)}	4
Kereskedelmi szálláshelyen eltöltött vendégéjszaka, ezer ^{b)}	2 137
Ezer lakosra jutó személygépkocsi ^{e)}	332
Ezer lakosra jutó internet-előfizetés ^{b)}	232
Autópályák, autóutak, km ^{b)}	68
Működtetett vasútvonalak, km ^{d)}	274

a) 2014. január 1-jei adat.

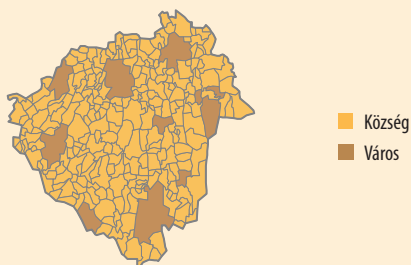
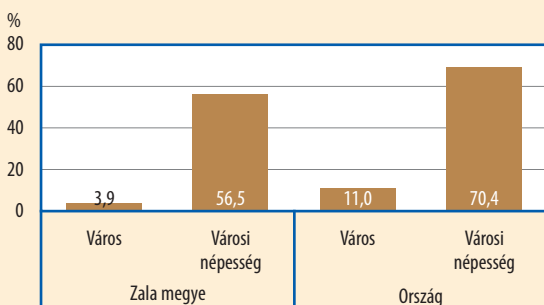
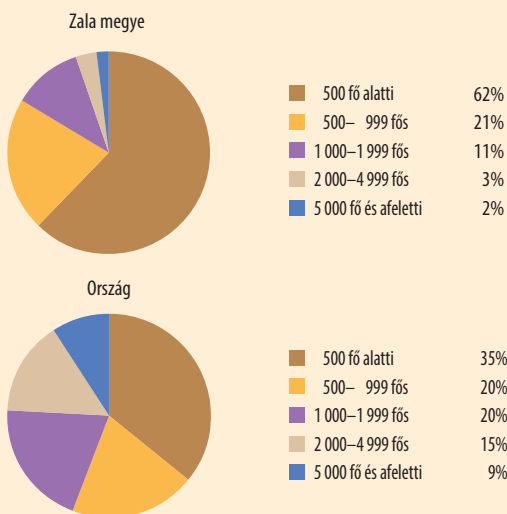
b) 2013. évi adat.

c) A megyében állandó lakóhellyel rendelkezők adata.

d) 2012. évi adat.

e) 2013. december 31-ei adat.

f) 2013. május 31-ei adat.

1. ábra A megye települései, 2014. január 1.**2. ábra** A városok és a városi népesség aránya, 2014. január 1.**3. ábra** A települések megoszlása népességnagyság-kategóriák szerint, 2013. január 1.

1.1. tábla A lakónépesség alakulása és a főbb népmozgalmi események

Megnevezés	2011	2012	2013
Lakónépesség, január 1., ezer fő			
Férfi	137	135	134
Nő	150	148	147
Összesen	287	283	282
Ebből:			
megyeszékhelyen	62	60	60
többi városban	101	100	99
községekben	124	124	123
A lakónépesség korösszetétele, január 1., %			
14 évesek és fiatalabbak	13	13	13
15–64 évesek	69	69	69
65 évesek és idősebbek	18	18	19
Főbb népmozgalmi adatok			
Élveszületés, fő	2 144	2 128	2 068
Halálozás, fő	3 982	3 921	3 775
Házasságkötés, eset	920	878	927
Belföldi vándorlási különbözet, fő	–188	–112	–613

1.2. tábla A születéskor várható átlagos élettartam

(év)			
Nem	1990	2001	2012
Férfi	65,77	68,24	71,84
Nő	74,56	76,83	78,96

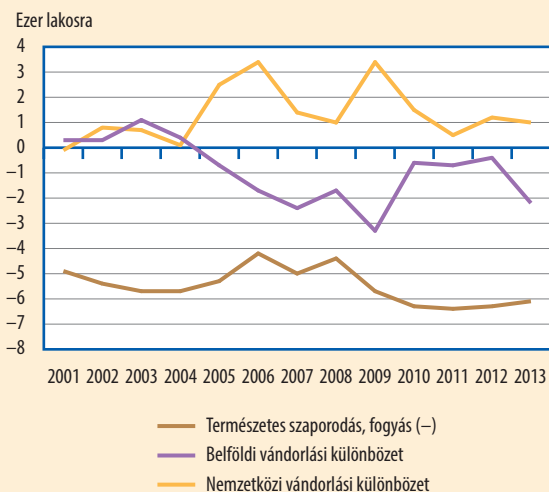
1.3. tábla Átlagéletkor

(év)			
Nem	1990	2001	2013
Férfi	35,7	37,6	41,3
Nő	39,4	41,9	45,6

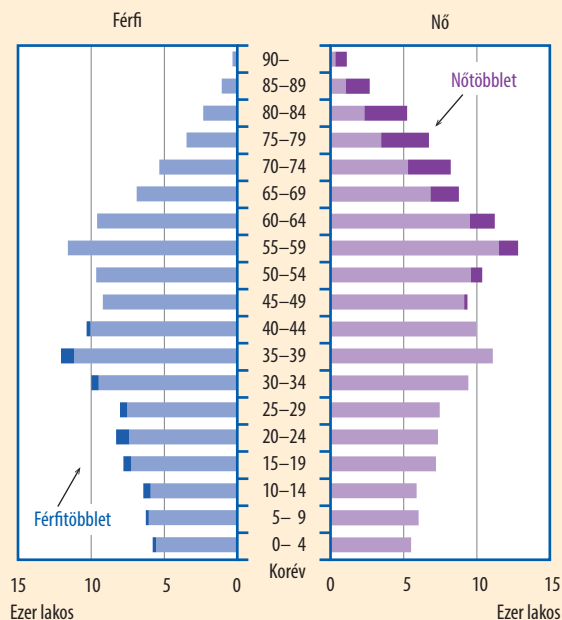
1. Ezer lakosra jutó természetes népességváltozás, 2013

(‰)

1.1. ábra A népességszámot alakító népmozgalmi események arányszámjai

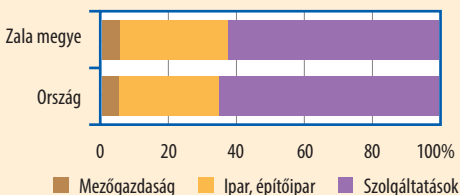
1.2. ábra A népesség száma nem és életkor szerint, 2013. január 1.

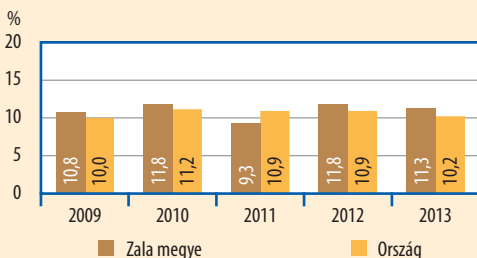
2.1. tábla A 15–74 éves népesség gazdasági aktivitása*

Megnevezés	2011	2012	2013
Foglalkoztatott, ezer fő	116,4	116,4	116,2
Ebből:			
középfokú végzettségű	80,6	79,7	80,2
diplomás	22,4	23,0	23,2
férfi	62,0	61,8	63,9
Munkanélküli, ezer fő	12,0	15,6	14,7
Ebből:			
legalább egy éve munkát keres	5,6	6,2	6,1
férfi	6,6	8,2	7,6
Gazdaságilag nem aktív, ezer fő	95,3	90,2	89,7
Ebből:			
szeretne dolgozni	7,1	7,6	7,6
nappali tagozatos tanuló	22,0	21,1	19,8
Aktivitási arány, %	57,4	59,4	59,4
Foglalkoztatási arány, %	52,0	52,4	52,7
Munkanélküliségi ráta, %	9,3	11,8	11,3

2.1. ábra A foglalkoztatottak megoszlása összevont nemzetgazdasági ágak szerint, 2013*

2.2. ábra A 15–74 éves népesség munkanélküliségi rátája*

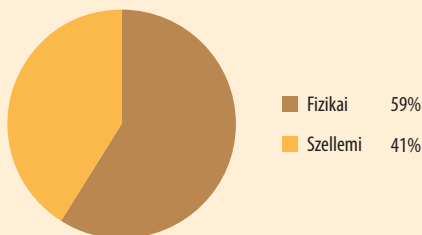
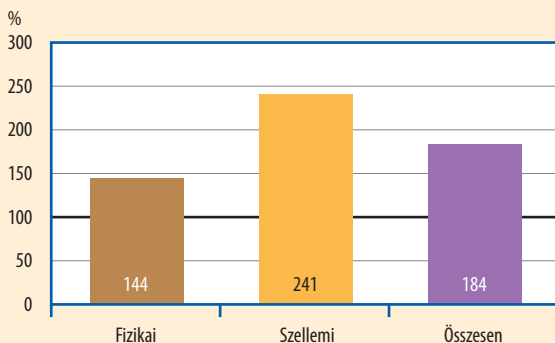
* A KSH munkaerő-felmérése alapján.

2. A 15–74 éves népesség foglalkoztatási aránya, 2013

(%)

2.2. tábla Havi bruttó átlagkereset állománycsoportok szerint*

Állománycsoport	2011	2012	2013
Forint/hó			
Fizikai foglalkozású	124 766	135 620	141 297
Szellemi foglalkozású	218 599	227 015	236 617
Összesen	163 221	173 063	180 350
Előző év=100,0			
Fizikai foglalkozású	105,4	108,7	104,2
Szellemi foglalkozású	102,5	103,8	104,2
Összesen	104,3	106,0	104,2

2.3. ábra A teljes munkaidőben alkalmazásban állók számának megoszlása állománycsoportonként, 2013***2.4. ábra** A teljes munkaidőben alkalmazásban állók bruttó átlagkeresete a minimálbér százalékában állománycsoportonként, 2013*

* Az évközi intézményi munkaügy-statisztikai adatgyűjtési rendszer alapján.

3.1. tábla Háziiorvosi, házi gyermekorvosi ellátottság

Megnevezés	2000	2011	2012
Háziiorvos és házi gyermekorvos összesen	196	181	180
Egy háziiorvosra és házi gyermekorvosra jutó lakos, fő	1 533	1 575	1 565
Egy háziiorvosra jutó betegforgalom	10 148	12 288	12 414
Egy házi gyermekorvosra jutó betegforgalom ^{a)}	6 435	7 158	6 860

^{a)} Tanácsadás nélkül.

3.2. tábla Fekvőbeteg-ellátás

Megnevezés	2000	2012	2013
Működő kórházi ágyak száma	2 721	2 031	2 041
Működő kórházi ágyak tízezer lakosra jutó száma	93	72	73
Elbocsátott betegek száma, ezer	81	74	73
Ápolás átlagos tartama, nap	10	8	8
Ágykihasználás, %	77	75	75
Egynapos kórházi ellátás, ezer eset	..	7	7

3.3. tábla A járóbeteg-szakellátás leglátogatottabb rendeléseinek főbb adatai, 2012*

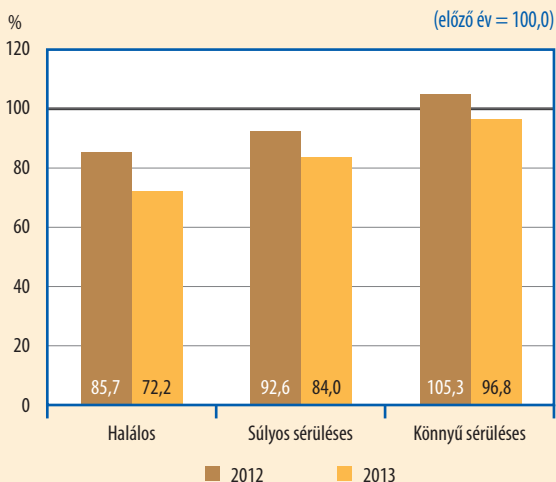
(ezer)			
Megnevezés	Megjelenési eset	Beavatkozás	Teljesített szakorvosi munkaóra
Belgyógyászat	85	175	31
Sebészet	44	90	16
Képalkotó diagnosztika	165	356	44
Laboratóriumi diagnosztika	345	5 148	17
Fizioterápia	305	1 802	0
Reumatológia	86	233	18
Tüdőgyógyászat	60	135	16
Fül-, orr-, gégegyógyászat	50	118	14
Szemészet	61	260	18

* A MÁV adataival együtt. Az adatok csak a magyar biztosítás alapján végzett ellátásokat tartalmazzák.

3. A balesetet szenvedett személyek számának változása 2012 és 2013 között (%)

3.4. tábla Személysérüléses közúti közlekedési balesetek és a balesetet szenvedett személyek

Megnevezés	2000	2012	2013
Balesetek			
Halálos	33	18	13
Súlyos sérüléses	225	187	157
Könnyű sérüléses	311	317	307
Összesen	569	522	477
Balesetet szenvedett személyek			
Meghalt	35	20	18
Súlyosan megsérült	269	202	171
Könnyen megsérült	475	433	400
Összesen	779	655	589

3.1. ábra A közlekedési balesetek számának alakulása**3.5. tábla** Munkabalesetek

Megnevezés	2000	2012	2013
Összesen	551	355	349
Ebből:			
halálos	6	2	1
csonkulásos	14	2	5
súlyos	12	3	3

4.1. tábla A nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülők, január

Megnevezés	2012	2013	2014
Ellátottak száma, fő			
Összesen	82 641	82 021	80 783
Ebből:			
öregségi nyugdíj	55 940	58 266	60 179
megváltozott munkaképességűeknek járó ellátás	9 561	9 149	9 051
Havi teljes ellátás átlagos összege, forint/fő			
Összesen	90 969	98 059	100 924
Ebből:			
öregségi nyugdíj	99 837	107 634	110 625
megváltozott munkaképességűeknek járó ellátás	64 110	67 836	68 647

4.2. tábla Bölcsődei ellátás, december 31.

Megnevezés	2011	2012	2013
Működő bölcsőde	16	16	16
Működő férőhely	934	934	950
Kisgyermeknevelő	174	164	172

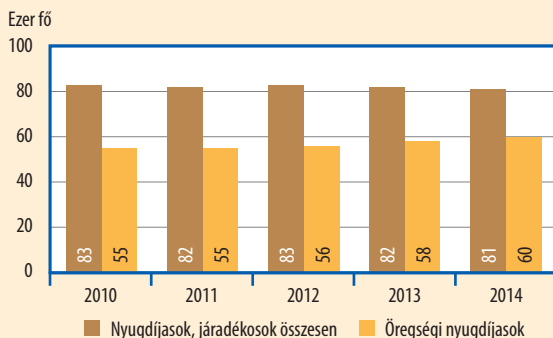
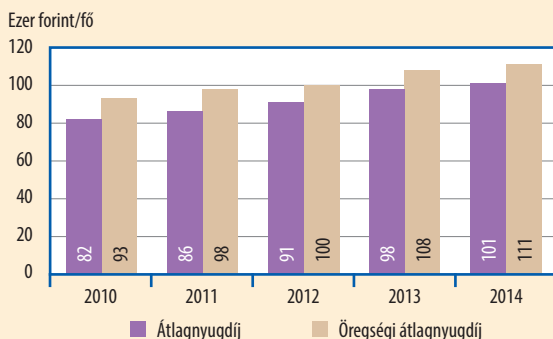
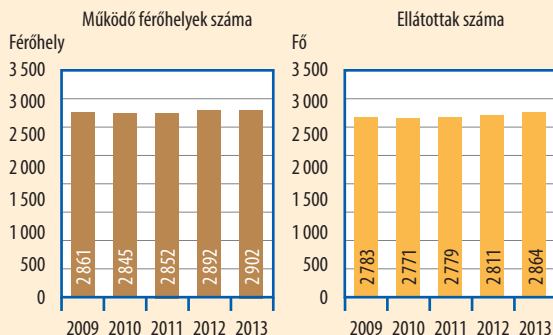
4.3. tábla Alap- és nappali ellátásban részesülők

Megnevezés	2011	2012	2013
Idősek nappali ellátása	1 058	1 036	967
Szociális étkeztetés	5 575	5 449	5 341
Házi segítségnyújtás	3 788	3 444	3 017

4.4. tábla Gyermekvédelmi szakellátásban részesülők

Megnevezés	2011	2012	2013
Gyermekotthonban nevelt kiskorú	249	257	243
Nevelőszülőnél nevelt kiskorú	149	157	161
Ápolást, gondozást nyújtó intézményben nevelt kiskorú	16	14	16
18 éves és idősebb gondozott	53	51	51
Összesen	467	479	471

4. Öregségi nyugdíjasok a népesség százalékában, 2014. január

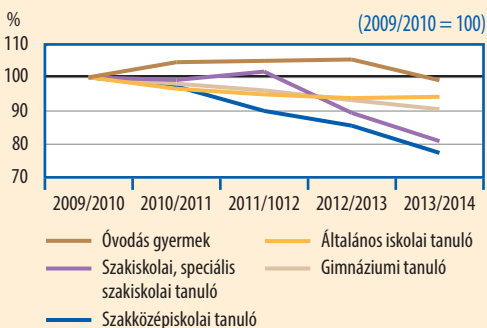
4.1. ábra A nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülők száma, január***4.2. ábra** Átlagnyugdíjak, január***4.3. ábra** A tartós és az átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények főbb adatai

* A nyugdíjrendszer 2012. évi átalakítása miatt a 2012 előtti és utáni időszak adatainak összehasonlíthatósága erősen korlátozott.

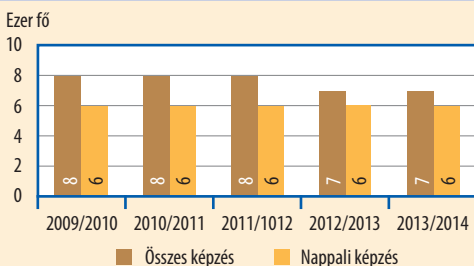
5.1. tábla A köznevelési intézmények főbb adatai a nappali oktatásban, 2013/2014

Intézmény	Feladat- ellátási hely	Gyermek, tanuló	Egy gyermek- csoportra/ osztályra	Egy pedagógus- ra
			jutó gyermek, tanuló	
Óvoda	145	8 112	22	11
Általános iskola	106	19 170	19	9
Szakiskola, speciális szakiskola	25	3 396	20	12
Gimnázium	15	4 556	29	12
Szakközépiskola	30	5 829	25	12

5.1. ábra Óvodai nevelésben, iskolai oktatásban részesülők a nappali oktatásban

5.2. ábra A felsőfokú alap- és mesterképzésben részt vevő hallgatók száma*

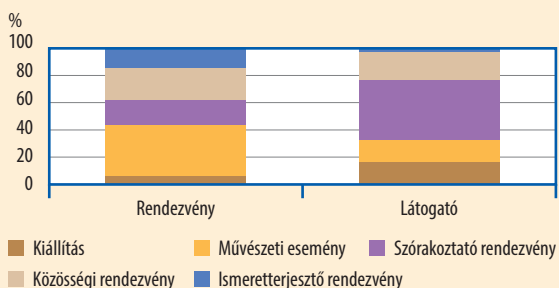
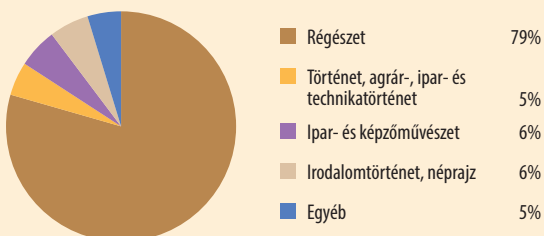

* A megyében állandó lakóhellyel rendelkezők. A főiskolai szintű, az egyetemi szintű és az osztatlan képzésben részt vevőkkel együtt.

5. Az ezer lakosra jutó általános iskolai tanulók száma a nappali oktatásban, 2013/2014

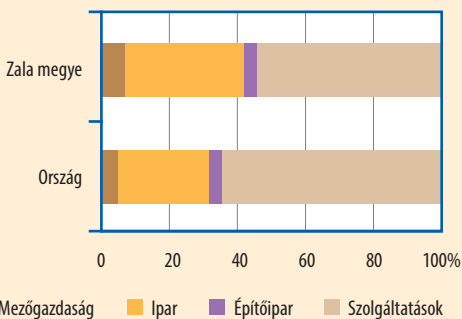
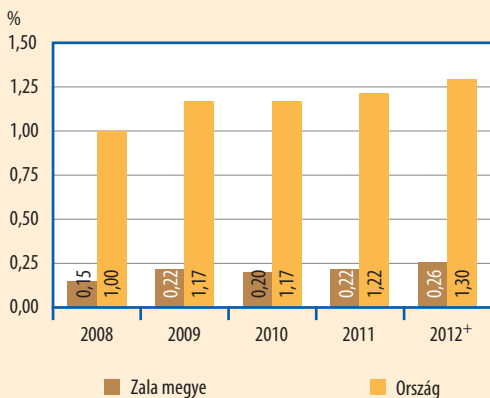
5.2. tábla A kulturális intézmények főbb adatai

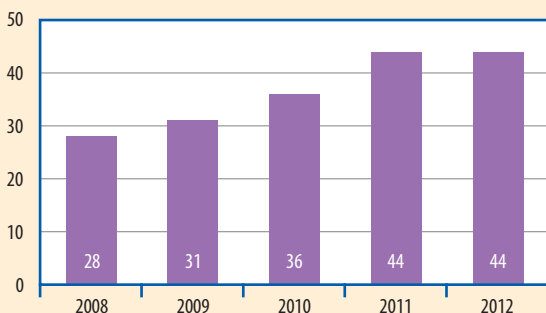
Megnevezés	2011	2012	2013
Közművelődési intézmények			
Száma	351	358	276
Rendezvények száma	6 136	7 847	8 080
Látogatók száma, ezer	925	981	984
Muzeális intézmények			
Száma	12	12	11
Kiállítások száma	135	173	149
Látogatók száma, ezer	348	342	392
Települési könyvtárak			
Szolgáltatóhelyek száma	503	275	269
Beiratkozott olvasók száma, ezer	52	51	51
Könyvtári egységek száma, ezer	1 982	1 953	1 781
Kölcsönzött könyvtári egységek száma, ezer	892	860	851

5.3. ábra Közművelődési intézmények rendezvényeinek és látogatóinak megoszlása, 2013**5.4. ábra A múzeumok leltározott tárgyi állományának megoszlása gyűjtemények szerint, 2013**

6.1. tábla A bruttó hazai termék alakulása

Megnevezés	2000	2005	2011	2012 ⁺
GDP piaci beszerzési áron, milliárd forint	332	563	632	657
Egy főre jutó GDP				
Ezer forint	1 104	1 910	2 210	2 327
Az országos átlag százalékában	86	87	80	82

6.1. ábra A bruttó hozzáadott érték megoszlása
főbb nemzetgazdasági ágak szerint, 2012⁺6.2. ábra A kutatás-fejlesztés ráfordításai
a GDP százalékában6. Egy főre jutó GDP vásárlóerő-paritáson az EU-27 átlagának százalékában, 2012⁺

6.3. ábra A kutató-fejlesztő helyek száma**6.4. ábra** A kutató-fejlesztő helyek számának megoszlása szektorok szerint, 2012**6.2. tábla** A kutató-fejlesztő helyeken dolgozók létszáma

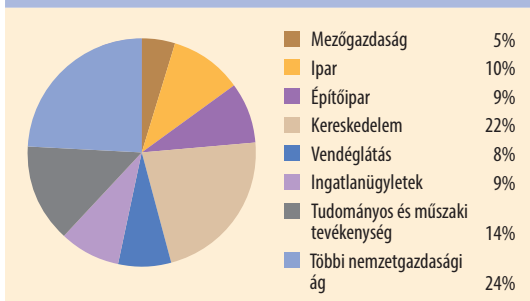
Megnevezés	2010	2011	2012
Tényleges létszám	372	490	449
Ebből: kutató-fejlesztő	177	230	229
segédszemélyzet	83	127	100
Az MTA tagja és a tudomány doktora vagy kandidátusa, PhD-, DLA-fokozattal rendelkező	69	88	99
Számított létszám ^{a)}	194	243	232
Ebből: kutató-fejlesztő	88	112	118
segédszemélyzet	46	77	54

^{a)} A kutatásra, kísérleti fejlesztésre fordított munkaidő arányában teljes munkaidejű dolgozókra átszámított adatok.

7.1. tábla A regisztrált gazdasági szervezetek száma, december 31.

Megnevezés	2011	2012	2013
Társas vállalkozás	11 753	11 744	11 501
Ebből:			
korlátolt felelősségű társaság	7 188	7 484	7 516
részvénytársaság	108	107	115
betéti társaság	3 975	3 690	3 422
Önálló vállalkozó	37 167	37 193	37 474
Ebből:			
főfoglalkozású	11 807	11 799	12 072
mellékfoglalkozású	16 685	16 816	17 186
Vállalkozás összesen	48 920	48 937	48 975
Nonprofit szervezet	3 877	3 936	3 911
Költségvetési és egyéb szervezet	736	707	677
Összesen	53 533	53 580	53 563

7.1. ábra A regisztrált társas vállalkozások megoszlása nemzetgazdasági ágak szerint, 2013. december 31.

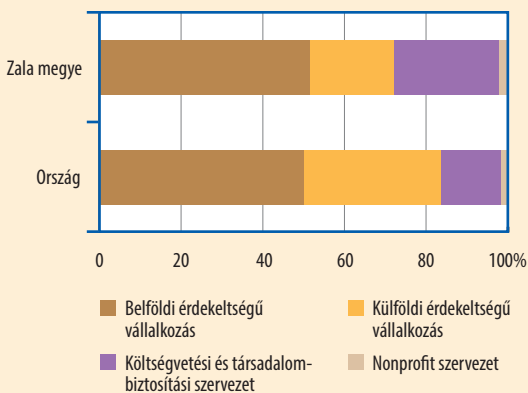
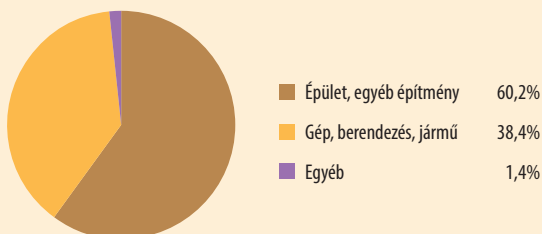
7.2. tábla A regisztrált társas vállalkozások száma létszám-kategória szerint, december 31.

Létszám-kategória, fő	2011	2012	2013
0– 9	10 917	10 897	10 695
10– 49	685	704	667
50–249	132	122	116
250–	19	21	23
Összesen	11 753	11 744	11 501

7. Ezer lakosra jutó regisztrált vállalkozás, 2013. december 31.

7.3. tábla A beruházások* teljesítményértéke és volumenindexe a kiemelt nemzetgazdasági ágakban, 2012

Nemzetgazdasági ág	Milliárd forint	Előző év = 100,0
Mezőgazdaság	5,6	100,1
Ipar	22,7	109,1
Kereskedelem	8,0	195,8
Szállítás és raktározás	13,1	85,7
Információ és kommunikáció	1,4	87,5
Ingatlanügyletek	1,8	105,9
Adminisztratív szolgáltatás	1,1	221,7
Közigazgatás	5,8	192,7

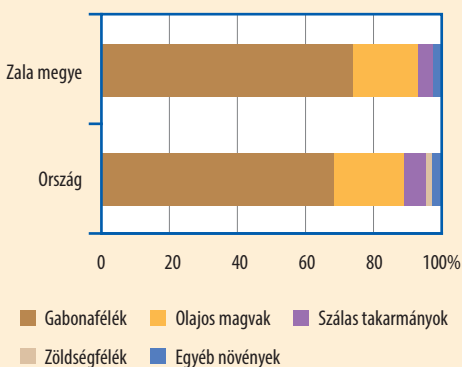
7.2. ábra A beruházások megoszlása* gazdálkodási forma szerint, 2012**7.3. ábra** A beruházások megoszlása* anyagi-műszaki összetétel szerint, 2012

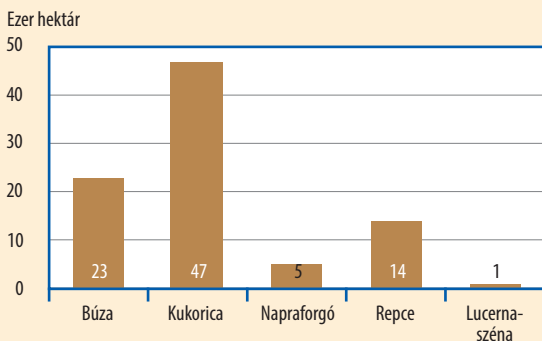
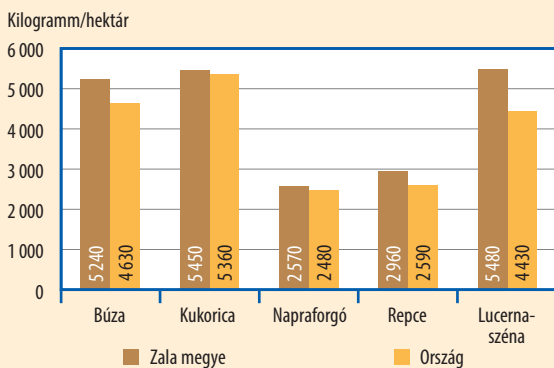
* A beruházás helye szerint.

8.1. tábla A földterület művelési ágak szerint, május 31.

Művelési ág	2000	2013	
	hektár	2000 = 100,0	
Szántó	127 707	113 385	88,8
Konyhakert	2 648	2 601	98,2
Gyümölcsös	6 347	3 481	54,8
Szőlő	5 467	3 088	56,5
Gyep	56 502	31 502	55,8
Mezőgazdasági terület	198 671	154 057	77,5
Erdő	110 935	119 205	107,5
Nádas	221	218	98,6
Halastó	95	100	105,3
Termőterület	309 922	273 580	88,3
Művelés alól kivett terület	118 291	91 673	77,5
Összesen	428 213	365 253	85,3

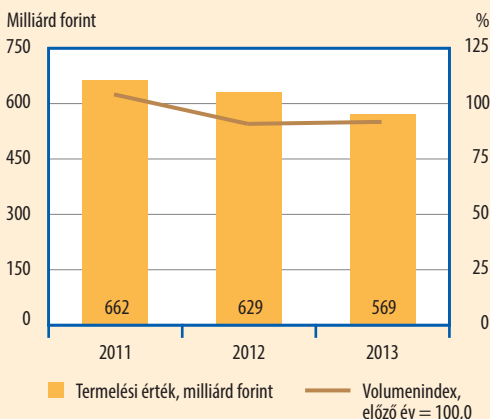
8.1. ábra A főbb szántóföldi növénycsoportok aránya a vetésterületből, 2013. május 31.

8.2. ábra A főbb szántóföldi növények betakarított területe, 2013**8.3. ábra** A főbb szántóföldi növények termésátlaga, 2013**8.2. tábla** Az állattenyésztés főbb mutatói, 2013. december 1.

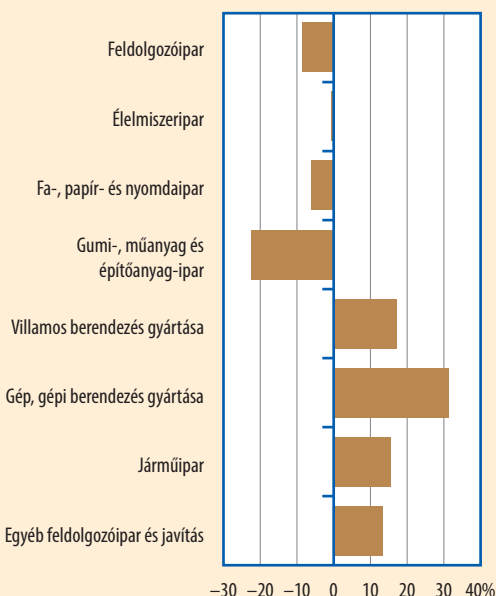
Megnevezés	Szarvasmarha	Sertés	Juh	Tyúk
Főbb gazdasági haszonállatfajok állománya				
Zala megye, ezer egyed	24	50	18	1 358
Az országos százalékában	3,1	1,7	1,5	4,7
Száz hektár mezőgazdasági területre jutó egyed				
Zala megye	16	33	12	882
Ország	14	55	23	536

9.1. ábra Az ipari termelés értéke és volumenindexe*

* A 4 főnél többet foglalkoztató vállalkozások telephely szerinti adatai alapján.

9.2. ábra A főbb feldolgozóipari ágazatok termelési volumenének változása az előző évhez képest, 2013*

* A 49 főnél többet foglalkoztató vállalkozások székhely szerinti adatai alapján.

9. Egy főre jutó ipari termelés értéke, 2013*

(ezer forint)

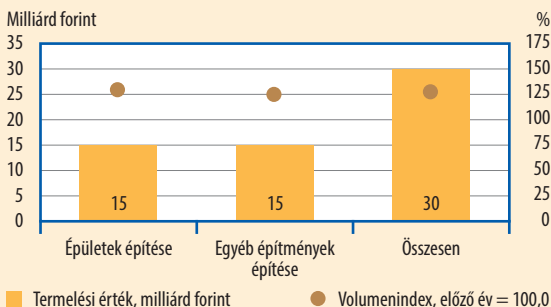
* A 4 főnél többet foglalkoztató vállalkozások telephely szerinti adatai alapján.

9.1. tábla A feldolgozóipar főbb ágazatainak jellemzői, 2013*

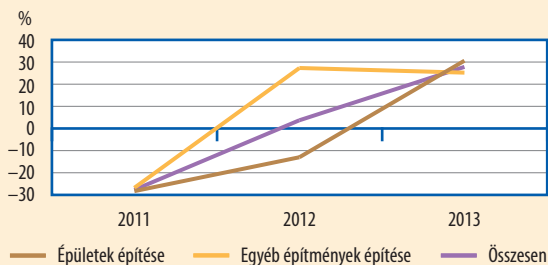
(%)

Ágazat	Termelés	Alkalmazás- ban állók	Export részaránya az összes értékesítésből
	megoszlása		
Feldolgozóipar	100,0	100,0	52,3
Ebből: élelmiszeripar	23,2	16,0	13,9
fa-, papír- és nyomdaipar	11,5	8,3	57,4
gumi-, műanyag és építőanyag- ipar	16,5	11,8	49,4
villamos berendezés gyártása	4,7	8,4	86,2
gép, gépi berendezés gyártása	23,2	19,8	57,8
járműipar	4,9	12,8	84,1
egyéb feldolgozóipar és javítás	5,9	7,5	69,8

* A 49 főnél többet foglalkoztató vállalkozások székhely szerinti adatai alapján.

9.3. ábra Az építőipari termelés értéke és volumenindexe, 2013*

* A 4 főnél többet foglalkoztató vállalkozások székhely szerinti adatai alapján.

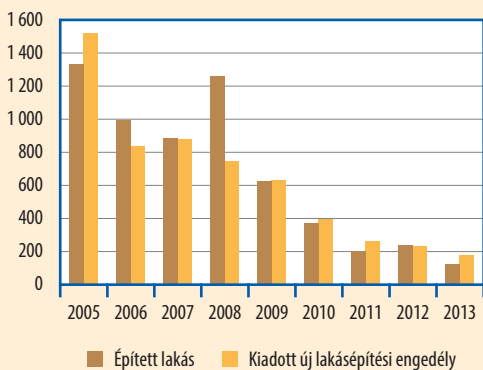
9.4. ábra Az építőipari termelés volumenének változása az előző évhez képest*

* A 4 főnél többet foglalkoztató vállalkozások székhely szerinti adatai alapján.

10.1. tábla Lakásállomány, laksűrűség, január 1.

Megnevezés	2012	2013	2014
Lakásállomány	127 172	127 322	127 413
Ebből:			
1 szobás	10 213	10 199	10 194
2 szobás	47 542	47 556	47 560
3 szobás	41 750	41 801	41 834
4 és több szobás	27 667	27 766	27 825
Száz lakásra jutó személy	223	222	220

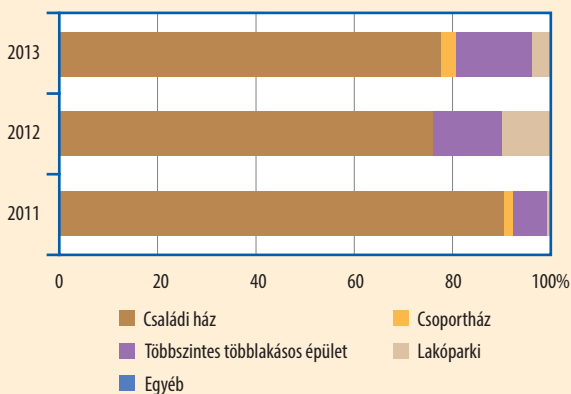
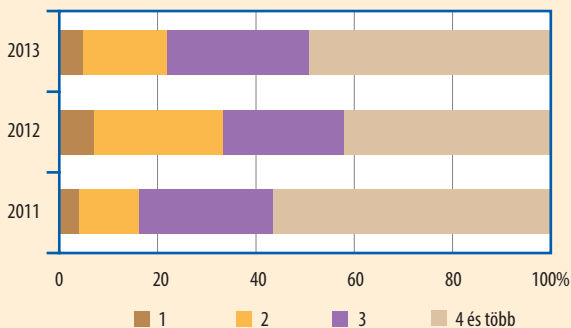
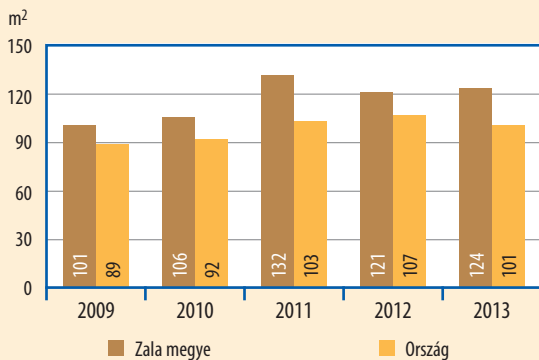
10.1. ábra Az épített lakások és a kiadott építési engedélyek számának alakulása

10.2. tábla Az épített és a megszűnt lakások

Megnevezés	2011	2012	2013
Épített lakások száma	205	240	124
Ebből:			
természetes személy által	188	183	93
vállalkozás által	17	57	31
Átlagos alapterület, m ²	132	121	124
Megszűnt lakások száma	73	90	33

10. Tízezer lakosra jutó épített lakás, 2013

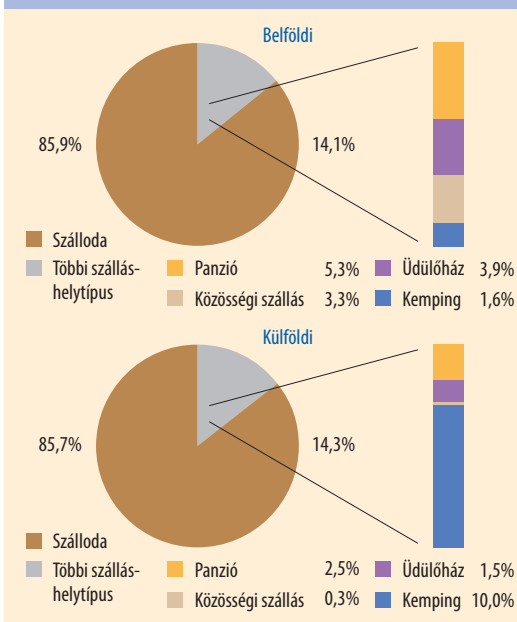
10.2. ábra Az épített lakások megoszlása építési forma szerint**10.3. ábra** Az épített lakások megoszlása szobaszám szerint**10.4. ábra** Az épített lakások átlagos alapterülete

11.1. tábla A szálláshelyek kapacitása és vendégforgalma

Megnevezés	2011	2012	2013
Kereskedelmi szálláshelyek			
Egységek száma ^{a)}	229	219	215
Férőhelyek száma ^{a)}	32 531	25 893	28 607
Vendégek száma	555 517	518 549	540 447
Ebből: külföldi	183 417	177 328	188 473
Vendégéjszakák száma	2 120 317	2 020 733	2 137 262
Ebből: külföldi	977 470	946 608	1 031 305
Egyéb szálláshelyek			
Vendéglátók száma ^{b)}	3 793	3 432	3 297
Férőhelyek száma ^{b)}	21 505	21 166	21 560
Vendégek száma	67 624	70 071	65 478
Ebből: külföldi	20 024	22 582	23 931
Vendégéjszakák száma	329 353	332 221	317 808
Ebből: külföldi	132 164	130 642	131 193

^{a)} Július 31-én.^{b)} December 31-én.

11.1. ábra A kereskedelmi szálláshelyek vendégéjszakáinak szálláshelytípusok szerinti összetétele, 2013

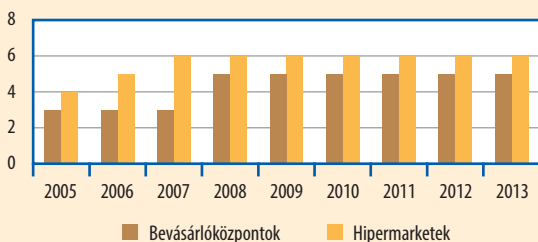
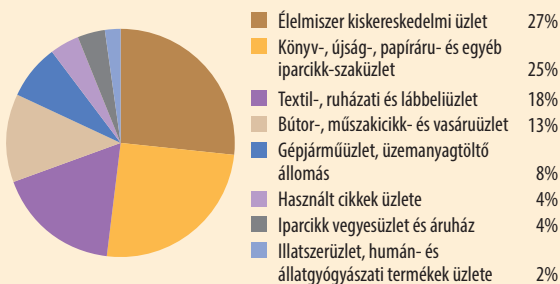

11. A férőhelyek kapacitáskihasználtsága a kereskedelmi szálláshelyeken, 2013 (%)

11.2. tábla A kiskereskedelmi üzletek adatai az év végén

Megnevezés	2011	2012	2013 ^{a)}
Száma összesen	4 588	4 600	4 458
Ebből:			
bevásárlóközpontban működő	97	104	100
hipermarketben működő	117	131	128
Alapterület összesen, ezer m ²	701	685	686
Átlagos alapterület, m ²	153	149	154

^{a)} A 2013. július 1-jétől alakult nemzeti dohányboltok adatai nélkül.

11.2. ábra A bevásárlóközpontok és hipermarketek számának alakulása**11.3. ábra** A kiskereskedelmi üzletek megoszlása üzlet-típusonként, 2013. december 31.**11.3. tábla** Vendéglátóhelyek üzlettypusok szerint

Megnevezés	2011	2012	2013
Étterem, büfé	905	932	916
Cukrászda	78	87	89
Italüzlet és zenés szórakozóhely	821	794	766
Munkahelyi, rendezvényi és köz-étkeztetést végző vendéglátóhely	195	207	204
Összesen	1 999	2 020	1 975

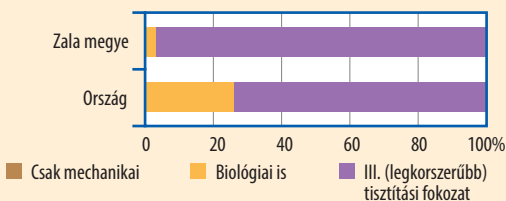
12.1. tábla Környezetvédelmi beruházások és folyó környezetvédelmi ráfordítások*

(millió forint)

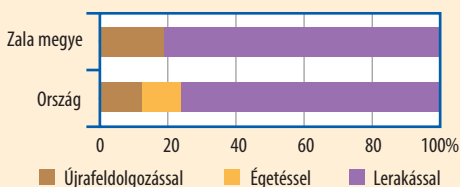
Megnevezés	2010	2011	2012
Közvetlen beruházások	419	71	372
Integrált beruházások	88	85	174
Összesen	507	156	546
Szervezetten belüli, folyó ráfordítások	4 883	5 653	4 342
Külső szolgáltatóknak fizetett díjak	1 061	985	1 008

* A 99 főnél többet foglalkoztató gazdálkodó szervezetek esetében, a beruházó székhelye szerint.

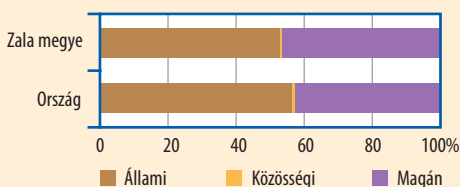
12.1. ábra A tisztított szennyvíz megoszlása tisztítási fokozat szerint, 2012

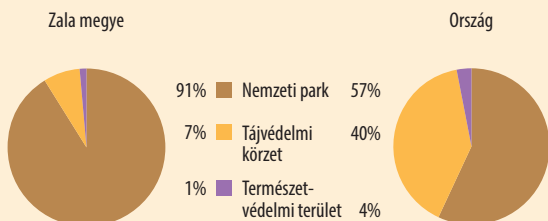
12.2. ábra A hulladék kezelése, ártalmatlanítása, 2013

12.3. ábra Az erdőterület megoszlása tulajdoni jelleg szerint, 2013

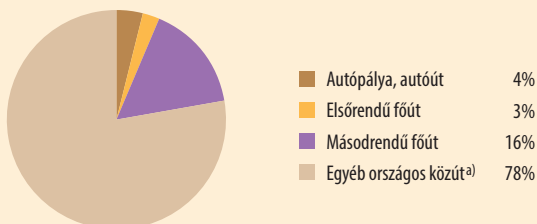
12. Ezer lakosra jutó személygépkocsi, 2013

12.4. ábra Az országos jelentőségű védett területek összetétele, 2013**12.2. tábla** Információ, kommunikáció

Megnevezés	2011	2012	2013
Postai szolgáltatóhelyek száma	123	122	123
Távbeszélő fővonalak	84 466	86 969	87 292
Ezer lakosra jutó távbeszélő fővonal	298	309	312
Kábeltelevízió hálózatba bekapcsolt lakás	69 889	69 816	68 441
Ezer lakosra jutó kábeltelevízió hálózatba bekapcsolt lakás	247	248	244
Internet-előfizetések száma	57 405	62 101	64 920

12.3. tábla Személygépkocsi-állomány

Megnevezés	2011	2012	2013
Személygépkocsi	90 137	91 033	92 930
Ebből: benzinüzeműek aránya, %	80	78	77
Ezer lakosra jutó személygépkocsi	318	323	332

12.5. ábra Országos közutak megoszlása útjelleg szerint, 2013

a) Összekötő, bekötő-, állomáshoz vezető, autópályára és autóútra fel-, illetve levezető út.

Zala megyei portré

Adottságok

Zala az ország délnyugati részén terül el, északon Vas, északkeleten Veszprém, délkeleten Somogy megyével szomszédos. A Balaton a Keszthelyi-öböl révén nyúlik be a területére. Délnyugaton Szlovéniával 54 km, Horvátországgal pedig 44 km hosszan határos, utóbbitól a Mura-folyó választja el. Székhelye a 60 ezer lakosú Zalaegerszeg. Zala hazánk hatodik legkisebb megyéje, területe 3784 km², az ország 4,1%-a. Legfontosabb közlekedési folyosója a Budapestet Horvátországgal összekötő M7-es autópálya, amely déli részén 47 km hosszan szeli át a megyét, illetve annak Szlovénia felé történő leágazása, a 21 km hosszú M70-es autót. Számottevő teherforgalmat bonyolít az észak-déli irányú 86-os, és a Zalaegerszegt Nagykanizsával összekötő 74-es számú főút. A megyét kelet-nyugati irányban átszelő 75-ös és a Keszthelyről induló 71-es főút a települések közötti összeköttetés mellett levezeti a Balatonra tartó autósforgalmat is. A vasútvonalak hossza 291 km, a transzeurópai vasúti teherszállítási hálózat részeként négy országos törzshálózati vonal halad keresztül a területén. A legfontosabb vasúti csomópont Nagykanizsa. Személygépkocsival Szlovéniába három, Horvátországba egy helyütt lehet áthaladni, vasúton a horvát határ Murakeresztúrnál léphető át. A Dunántúl legfontosabb nemzetközi repülőtere – a Balatontól 10 km-re délnyugatra – Sármellék, a charterjáratok utasforgalma 2013-ban megközelítette a 30 ezer főt.

Zala felszínét túlnyomórészt észak-déli lefutású dombok tartkítják, keleti részén a Keszthelyi-hegység található, itt van a megye legmagasabb pontja, a 444 m magas Köves-tető. A fennsíkok gyümölcstermesztésre, az erózióknak kitett meredekebb domboldalak szőlőművelésre alkalmasak. Zalában található Európa legnagyobb egybefüggő körtése. 7 település a Balaton-felvidéki, 37 pedig a Zalai borvidék része. A megye talajviszonyai inkább a rét- és erdőgazdálkodásnak kedveznek, mezőgazdasági termelés szempontjából termékenyebb szántóföldek a megye északkeleti tájain találhatók. A tagolt felszín miatt a földterület egyharmada erdő, az erdősültség mértéke a megyék között Nógrád után a legmagasabb. A vízfolyások túlnyomórészt a Zala-folyó vízgyűjtőjéhez tartoznak, ami a Balaton vízutánpótlásának mintegy felét biztosítja. A tó mellett a legnagyobb állóvíz a Kis-Balaton, a többi mesterséges tavat vízfolyások felduzzasztásával hozták létre. A természeti és kulturális örökség változatos, a megye te-

rületének 3,2%-a, 27 ezer hektár élvez országos védettséget, amely magában foglalja az Őrségi és a Balaton-felvidéki Nemzeti Park egy részét, a Mura-menti Tájvédelmi körzetet, a Keszthelyi-kastélyparkot, a Hévízi-tavat és a Zalakomári madárrezervátumot. A mélyebb talajrétegekben kevésbé gazdaságosan kitermelhető szénhidrogén-vagyron található, ezen kívül a homok, a folyami kavics, az agyag, a homokkő és a bazalt a legfontosabb ásványkincs. A Balaton mellett a zalai turizmus vázát a többnyire kőolajkutatások során feltárt Hévíz teremtette meg. A megyében négy településen gyógy-, ugyancsak négy helyütt pedig termálfürdő létesült, de a további hasznosításra váró meleg vizű kutak száma is jelentős.

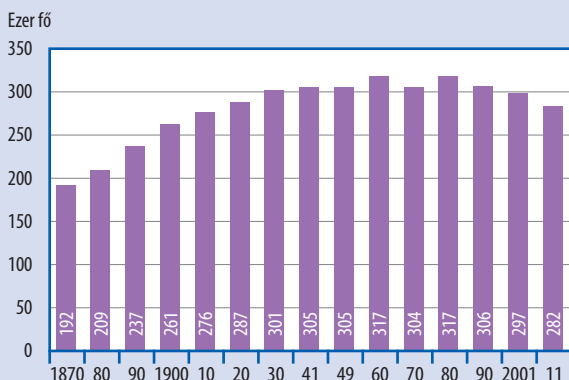
A megye településhálózatát 10 város és 248 község alkotja. Zalaegerszeg és a 49 ezres lélekszámú Nagykanizsa megyei jogú város. A településszerkezet aprófalvas. Az erősen szabdalt felszín nem kedvezett a nagyobb helységek kialakulásának, így vált jellemzővé főleg Göcsej környékén a dombháton kialakult laza beépítésű ún. „szeges” településtípus. A települések 62%-a ötszáz fő alatti, ötezernél többen csupán öt városban élnek. A helységek átlagos népessége (1092) mindössze harmada az országosnak. A népesség 56%-a városlakó, az urbanizáltság mértéke alacsonyabb, mint az ország megyéiben együttvéve. A megye területe közigazgatásilag hat járásra tagolódik.

Társadalom

Zala megyében 280 ezer fő él, Magyarország lakosságának 2,8%-a, ezzel a negyedik legkisebb lélekszámú megyének számít az országban. Ugyanekkor a hatodik legritkábban lakott terület, egy négyzetkilométeren átlagosan 74-en élnek.

Az országos tendenciával megegyezően az 1980-as évek óta itt is csökken a **népesség**. A lélekszám fogyása a kedvezőtlen népmozgalmi, illetve vándormozgalmi folyamatok együttes következménye: a gyermekvállalási kedv az országoshoz hasonlóan egyre kisebb a megyében, s a halálozások száma minden évben meghaladja az élveszületéseket. 2013-ban a természetes népességfogyás ezer lakosra vetített értéke az országban Békés megye után itt volt a második legmagasabb. Mindemellett Zalában 2005 óta az elvándorlók száma meghaladja az odavándorlókat. 2012-ben az idetelepülők nagy része elsősorban a fővárosból, Somogy, Vas és Veszprém megyéből költözött ide, s a Zalát elhagyók legnagyobb hányada is ugyanezek a területeken left új otthonra.

1. ábra A népesség számának alakulása a megyében
a népszámlálások időpontjában

A gyermekvállalási kedv mérséklődése, továbbá a javuló életkörülmények hatására emelkedő várható élettartam miatt kisebb lett a fiatal és egyre nagyobb az idős népesség aránya. 2013 január elsején a népesség mindössze 13%-a volt 14 éves, illetve annál fiatalabb, miközben a 65 évesek és idősebbek részaránya 19% volt. Az ezredfordulón azonban még a fiatalkorúak aránya közel megegyezett az időskorúakéval. A munkaerő-piaci szempontból aktívnak számító 15–64 évesek a megye lakosságának mintegy héttizedét adják. Országos viszonylatban Zalában – a főváros és Békés megye után – az egyik legmagasabb a 65 évesek és idősebbek hányada. Ebből adódóan az öregedési index – mely az idős népesség gyermek népességhez viszonyított arányát méri – jelentősen megemelkedett. 2013-ban a megyében száz gyermekkorúra 145 időskorú jutott, 43-mal több, mint 2001-ben, mely az öregedési folyamat kedvezőtlen változását, gyorsulását mutatja. E mutató területi összehasonlításban Budapest után a második legkedvezőtlenebb, s az országos átlagot is 26 százalékponttal meghaladta.

Az **iskolázottság** a munkahelyi, társadalmi elvárások folyamatos változásának, illetve az iskolarendszer átalakulásának hatására Zala megyében is egyre kedvezőbb képet mutat, a fiatalabb korcsoportok jellemzően magasabb végzettséggel rendelkeznek az idősebeknél. Az utóbbi évtizedekben valamennyi végzettség tekintetében számottevő javulás következett be, elsősorban azonban a közép- és felsőfokúak száma és aránya nőtt, mivel egyre többen tanulnak tovább, s egyúttal számos oktatási forma közül választhatnak.

A legutóbbi népszámlálás adatai szerint a 7 éves és idősebb népesség 12%-a nem fejezte be az általános iskolát, 26%-uk legmagasabb végzettsége nyolc osztály volt. A szakmai oklevelet szerzettek aránya 23%, érettségije 27, diplomája 12%-nak volt. Az iskolázottsági szint emelkedését jelzi, hogy a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya csökkent, ellenben a másik három kategóriába tartozóké (különösen az érettségizetké) nőtt az előző cenzushoz képest.

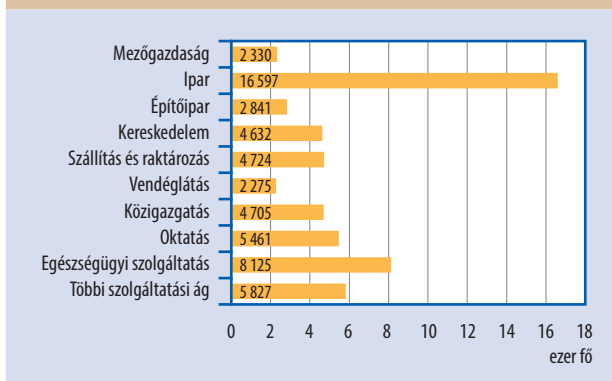
Az iskolázottság vizsgálatakor az adott képzettséggel rendelkezők számát a megszerzéshez szükséges életkorhoz viszonyíthatjuk. Ez alapján Zala megye 15 éves és idősebb népességének 95%-a befejezte az általános iskolát, a 18 éves és idősebbek 44%-a legalább érettségivel, a 25 éves és idősebb lakosság 15%-a felsőfokú végzettséggel rendelkezett. Az országoshoz hasonlóan az érettségizettek és a diplomások hányada a nők körében magasabb, mint a férfiaknál. Területi összehasonlításban az érettségizettek arányát tekintve a tizenegyedik, míg a felsőfokúakat vizsgálva a tizedik legmagasabb értékekkel Zala rendelkezett.

A megye **munkaerő-piaci** helyzete nyugat-dunántúli összehasonlításban hátrányosnak, országos viszonylatban az átlagosnál kedvezőbbnek tekinthető. Az itt élők foglalkoztatottságára a gazdasági válság szintén negatív hatást gyakorolt, a 2011-ben történt kedvező változást nem követte számottevő javulás. 2013-ban a 15–74 éves népesség körében a foglalkoztatási arány 52,7, a munkanélküliségi ráta 11,3% volt. Mindkét mutató magasabb volt az országos átlagnál, s a főváros és a megyék között a középmezőnybe sorolódott. A munkanélküliségi mutató itt volt a legmagasabb a Dunántúlon.

Az alkalmazásban állók száma az elmúlt években növekvő tendenciát mutatott, 2013-ban ismét nagyobb csökkenés következett be, melyet elsősorban az elektronikai termék gyártása területén bekövetkezett elbocsátások befolyásoltak. Mindezen változás ellenére továbbra is az ipar, ezen belül is a feldolgozóipar a legnagyobb foglalkoztató (azonban súlya jóval kisebb, mint a másik két nyugat-dunántúli megyében), a létszám negyede itt dolgozott. Ágazatai közül az élelmiszeriparban, valamint a gép, gépi berendezés gyártásában alkalmazzák a legtöbb munkavállalót. A második legfontosabb nemzetgazdasági terület az egészségügyi szolgáltatás, a megyei létszám hetedének biztosítva kereseti lehetőséget.

A zalai bérszínvonal lényegesen elmarad az országostól. A teljes munkaidőben alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete az elmúlt évben 180 ezer forintot tett ki, ami 50 ezer forinttal kisebb volt az országosnál, s a hatodik legalacsonyabb értéket

2. ábra Az alkalmazásban állók száma nemzetgazdasági ágak szerint, 2013*

* A 4 főnél többet foglalkoztató vállalkozások, létszámhatártól függetlenül a költségvetési szervek és a kijelölt nonprofit szervezetek székhely szerinti adatai.

képviselte a területi rangsorban. Nemzetgazdasági áganként a megyei átlagnál magasabb fizetést az iparban, az információ és kommunikáció, a pénzügyi szolgáltatás, ezenkívül a közigazgatás és az oktatás területén dolgozók kaptak.

A gazdasági válság hatására megugrott a munkanélküliek száma a megyében, ami a tetőpontot jelentő 2009 óta történt csökkenés ellenére magas maradt. Tavaly decemberben közel 14 ezer álláskeresőt regisztráltak a zalai munkaügyi kirendeltségek. 2014 tavaszára további csökkenés következett be – a folyamatokat a közfoglalkoztatási programok is kedvezően befolyásolták.

Gazdaság

A gazdasági teljesítmény és fejlettség összehasonlítására főként a **bruttó hazai terméket (GDP)** használjuk. A 2012. évi előzetes adatok alapján a megye 657 milliárd forintos GDP-je az országos 2,3%-át adta. Az egy főre vetített értékkel (2,3 millió forint) a területi rangsorban a kedvező hetedik helyen állt. Ez az országostól – amit a főváros jelentősen befolyásol – ugyan elmaradt, de a megyék átlagát 9,5%-kal meghaladta.

A bruttó hozzáadott érték 54%-át a szolgáltatási szektorban, 35%-át az iparban termelték meg (országosan a szolgáltatások magasabb, 65%-os hányadot képviseltek). A mezőgazdaság részesedése 6,8, az építőiparé pedig 3,9% volt.

A gazdasági fejlődés lehetőségeivel szoros összefüggésben van a kutatás-fejlesztési tevékenység. Zalában a K+F-re szánt források nagysága alacsony, 2012-ben a megyei ráfordítások összege 1,7 milliárd forint volt, ami a GDP mindössze 0,26%-át jelentette. A mutató Budapest és a megyék rangsorában a kedvezőtlen utolsó előtti helyet jelentette, mindössze Tolnában fordítottak GDP arányosan kevesebbet kutatásokra és fejlesztésekre.

2013 végén 49 ezer **vállalkozást** – az országos állomány 2,9%-a – regisztráltak Zala megyei székhellyel. Ezer lakosra 175 vállalkozás jutott, mely az átlagosnál néggyel kedvezőbb.

A vállalkozások 23–77%-os arányban társas, valamint önálló formában voltak bejegyezve. Utóbbiak szerepe az átlagosnál jóval nagyobb. A 37,5 ezer önálló vállalkozó legtöbbször (46%) mellékfoglalkozásban végezte tevékenységét. A 11,5 ezer társas vállalkozás 65%-a korlátolt felelősségű társaság, mely az élénk alapítási kedv ellenére elmarad az országostól. Mindössze 115 részvénytársaság és 80 szövetkezet működött a megyében.

A társas vállalkozások méretstruktúrájában az általános jellemzőkhöz hasonlóan a kis létszámúak dominálnak: 99%-uk (50 fő alatti) kis-, azon belül is döntően tíz fő alatti mikrovállalkozás. Mindössze 139 olyan vállalat működik Zalában, ahol a dolgozók létszáma elérte, vagy meghaladta az 50 főt.

A vállalkozások többségét (58%) a szolgáltatási szektorban regisztrálták. Egyaránt több mint egytizedük az ingatlanügyletek és a vendéglátás, s valamivel kisebb hányaduk a kereskedelem nemzetgazdasági ágban volt bejegyezve. A termelő ágak közül a mezőgazdaságban közel egyharmaduk, az építőiparban 4,8, az iparban pedig 4,6%-uk tevékenykedett. A helyi adottságoknak megfelelően a mezőgazdasággal, illetőleg a turizmussal, vendéglátással foglalkozók az átlagosnál nagyobb szerepet töltenek be a szervezetek ágazati struktúrájában.

A megye külföldi tőkevonzó képessége nem jelentős, csupán három helyütt (Tolna, Nógrád és Békés) alacsonyabb a befektetések értéke. Ennek alapvető oka, hogy az erőforrás-igényes feldolgozóipari termelő tevékenység nem számottevő (Zala a bruttó hozzáadott érték megoszlása alapján iparosodottság tekintetében a középmezőnyben helyezkedik el). 2012-ben 616 **külföldi érdekeltiségű vállalkozás** működött a megyében. Tőkeállományuk 93 milliárd forintot tett ki. Az országban külföldi tőkével működő vállalkozások 2,2, befektetéseik mindössze fél százaléka köthető Zalához. A cégek tőkeellátottsága alacsony, egy vállalkozás-

ra 151 millió forint külföldi tőke jutott. A befektetések döntően ipari termelési célokat szolgálnak.

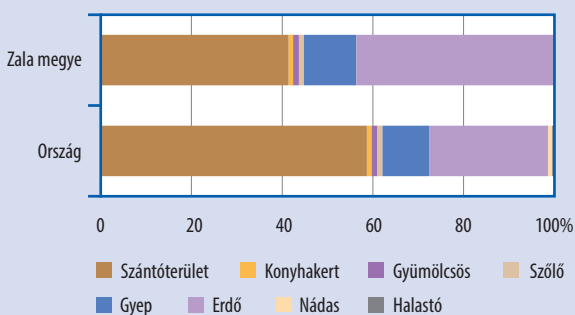
Előzetes adatok alapján 2013-ban a gazdasági szervezetek 40,3 milliárd forint értékű **beruházást** valósítottak meg, amely az országos befektetések alig több mint 1 százaléka. Egy lakosra 143 ezer forint teljesítményérték jutott, mely az országos átlagtól 225 ezer forinttal elmaradt. A megyék közül egyedül Nógrádban költöttek népességarányosan kevesebbet fejlesztési célokra. A beruházások 53%-a építési jellegű, 45%-a gép, berendezés, járműbeszerzés volt. A befektetések egyharmada az iparban történt. További jelentősebb tényezőt 15%-os részaránnyal a mezőgazdaság, 11%-kal az építőipar, illetve egyaránt 10%-kal a szállítás és raktározás, valamint az egészségügyi szolgáltatás nemzetgazdasági ág jelentett.

Mezőgazdaságának súlya alapján Zala nem tartozik a jelentősebb megyék közé. Előzetes adatok alapján, 2012-ben az ágazat által országos szinten megtermelt bruttó hozzáadott érték 3,4%-át állították elő gazdálkodó szervezetei, megyei szinten viszont hozzájárulásuk 6,8%-ot eredményezett. Összege nem sokkal haladta meg a 37 milliárd forintot. Erdősültségéből adódóan az átlagosnál fontosabb szerepet tölt be az erdőgazdálkodás a megyében. 2013-ban a földterület egyharmada volt erdő, amely az országos mutatónak mintegy másfélszerese. Külföldi érdekeltségű vállalkozásai által a megye mezőgazdasága 8,9 milliárd forint értékű külföldi tőkét vonzott, ami az országosan jegyzett összeg 7,3%-a.

A megyét alapvetően az erdőtalajok, felszíni vízfolyásai mentén pedig réti talaj jellemzi. Jobb termőképességű réteg csak a sík területeken található, másutt közepes vagy gyenge minőségű áll rendelkezésre.

Zala 365 ezer hektár földterületének mindössze 42%-án folyt 2013-ban mezőgazdasági tevékenység. Annál is kiterjedtebb az erdő borította táj, miközben a megye egynegyede művelés alól kivett területnek számít. A 154 ezer hektár mezőgazdasági terület nem egészen háromnegyedét hasznosították szántóként. Ennek aránya nemcsak a Nyugat-Dunántúlra jellemzőnél, hanem az országosnál is jóval alacsonyabb.

A gabonafélék közül a kukorica betakarított területe a – szántóterület négytizede – legnagyobb, a szántó egyötödén búzát, 14 ezer hektáron repcét termeltek. A három legnagyobb területről betakarított növény együttesen a szántó háromnegyedét foglalta el. Ezeken kívül még árpat és napraforgót vetettek nagyobb táblákon. A napraforgó a szántó jóval kisebb, az árpa közel azonos hányadát foglalta el, mint országosan.

3. ábra A termőterület megoszlása művelési ág szerint, 2013

2013-ban a fontosabb szántóföldi növénykultúrák hozamai a kedvező időjárás és a megfelelő vetésszerkezet hatásaként meghaladták az országos átlagot. A 47 ezer hektárról begyűjtött kukorica termése ennek ellenére jelentősen elmaradt a 2006–2010. évek átlagától, a 23 ezer hektárról learatott búzáé viszont felülmúlta azt. Az olajos magvú növények közül a repce jelentősége a nagyobb. Területe közel háromszorosa a napraforgóénak. A Zalában learatott olajnövények közül a repce adta az országos termés 8,0%-át, miközben a napraforgó még az 1 százalékát sem tette ki. A kukorica 3,8, az árpa 3,2%-át takarították be a megyében, míg a búza részesedése mindössze 2,4% volt.

A szarvasmarha-állomány 2013-ban számottevően emelkedett, melyben szerepe volt az agrártámogatásoknak is. A 24 ezres létszám több mint héttizedét gazdasági szervezetek istállózták. A sertéstartásnak már nem kedvezett a piaci háttér, az állomány közel ötödével fogyott. Utóbbiak száma az országos 1,7%-át, a szarvasmarháké 3,1%-át adta. A száz hektár mezőgazdasági területre jutó szarvasmarhák száma tekintetében Zala a középmezőnyben, a sertések esetében a megyés rangsor utolsó harmadában található. A pulykatartási kedv az országos folyamathoz hasonlóan a megyében is romlott, az állomány az országos 7,4%-át képviselte. A szűkülő feldolgozóipari háttér következtében a tyúk állomány sem bővült.

Nyugat-Dunántúlon Zala megye **ipari termelése** a legkisebb, de a szektor hozzájárulása a bruttó hozzáadott értékhez így is nagyobb arányú az országosnál. Összege előzetes adatok alapján 2012-ben 192 milliárd forintot ért el, ezzel az országos 3,0%-át képviselte.

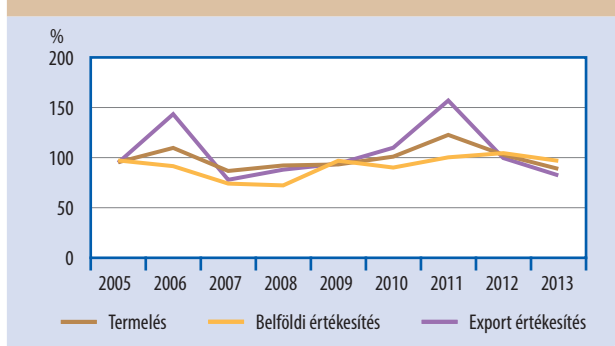
A nemzetgazdasági ág tevékenységében fontos szerepet tölt be a külföldi tőke. A megyében bejegyzett külföldi érdekeltségű vál-

lalkozások közel ötöde, a szervezetek tevékenységét megalapozó külföldi tőke több mint fele kötődött az ipari vállalkozásokhoz.

A megye iparában a gép, gépi berendezés gyártása és az élelmiszeripar szerepe a legjelentősebb. Ettől függetlenül a szerkezet átalakulásával utóbbi ágazat veszített a súlyából, de ugyanez figyelhető meg a textil- és a bútoripar esetében is, ugyanakkor a gépgyártás, valamint a gumi-, műanyag és építőanyag ipar szerepe nőtt.

A legalább 50 főt foglalkoztató megyei székhelyű szervezetek termelése jóval kisebb a megyében telephellyel rendelkező vállalkozások produktumánál. 2013-ban az egy lakosra jutó 615 ezer forint termelési érték az országos érték háromtizede, de jóval kisebb a megyében települt ipar mutatójánál is.

4. ábra A termelés és értékesítés volumenindexei*

* A 49 főnél többet foglalkoztató vállalkozások adatai. A 2008. év előtti adatokkal a későbbiek összehasonlíthatósága korlátozott.

A gazdasági ág termelési szerkezete számos területen eltér az országosétól. Leginkább az élelmiszeripar és a bányászat nagyobb, illetve a gépipar kisebb súlya és eltérő összetétele jellemzi, de említhető a vegyipar hiánya is. A négy feldolgozóipari ágazatot magában foglaló gépipar az ipari termelés több mint háromtizedét produkálta, azon belül a gép, gépi berendezés gyártása az egyötödét. Hasonló teljesítményt nyújtott az élelmiszeripar is. A termelésből egytizedes vagy azt meghaladó részesedése már csak a fa-, papír- és nyomdaiparnak (9,9%), illetve a gumi-, műanyag- és építőanyag-iparnak volt.

A termelést a belföldi és exportpiacok változásai egyformán befolyásolják. Az értékesítésből származó 174 milliárd forintos bevétel valamivel kevesebb mint fele származott csak a kivitelből. Az export 42%-át a gépipar produkálta, míg a belföldi értékesítésből származó bevételek harmadával az élelmiszer-ipari vállalkozások rendelkeztek.

A megyei **építőipar** súlya kicsi az országon belül: a 2012. évi előzetes adatok alapján az ágazat által megtermelt bruttó hozzáadott értékből a zalai vállalkozások 2,4%-kal részesedtek.

A teljesítmény az elmúlt években ingadozóan alakult, főként a nagyobb volumenű közműépítések befejeződése, valamint a lakásépítések drasztikus visszaesése miatt. 2013-ban jelentős növekedés jellemezte az ágazatot, a termelés a két évvel korábbihoz képest harmadával emelkedett, országos viszonylatban azonban továbbra is a legkisebbek közé tartozik.

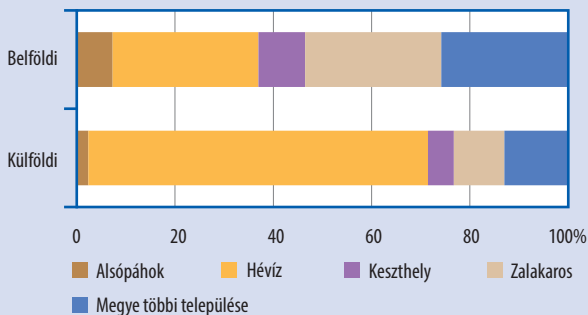
Az elmúlt évben a megyei építőipari vállalkozások 29,5 milliárd forint értéket állítottak elő. A munkákat fele-fele részben épületek építése, továbbá az egyéb építmények építése jelentette. Az egy lakosra jutó termelés nagysága 105 ezer forint volt, ami 23 ezer forinttal kevesebb az országosnál, valamint a főváros és a megyék sorrendjében a nyolcadik legmagasabb értéket képviselte.

Az építőipar három ágazata közül a közmű- és az útépítések révén az egyéb építmények építése terület súlya a legnagyobb, 43%. A munkák további egyharmadát az épületek építése, közel negyedét pedig a speciális szaképítések tették ki.

A megye építőiparának döntő részét a jelentősebb létszámú vállalkozások adták. A feladatok túlnyomó részét a 10–49 főt foglalkoztató, illetve az ennél nagyobb létszámú szervezetek végezték el, a termelésből (közel fele-fele arányban) együttesen 85%-kal részesedtek. Az épületek építése alágazatban a ZÁÉV Építőipari Zrt., az egyéb építmények építésénél pedig a SZABADICS Közmű- és Mélyépítő Zrt. teljesítménye a legnagyobb.

Zala megye **turisztikai** vonzerejét elsősorban a Balaton-part, valamint a gyógy- és termálfürdők jelentik. A vízi attrak-

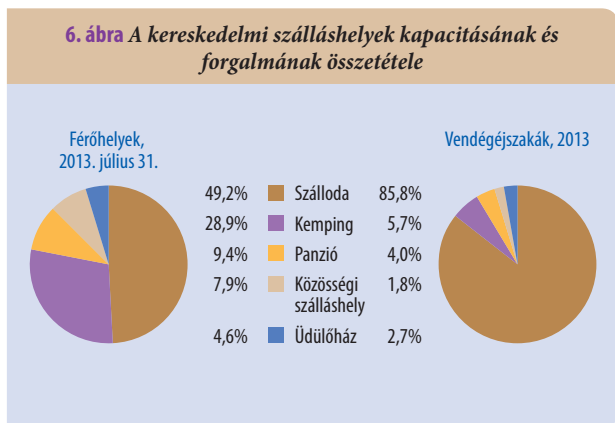
5. ábra A vendégéjszakák számának megoszlása a megyében, 2013

ciók mellett természeti értékei, a göcseji táj, s nagy kiterjedésű erdői említésre méltóak. A leglátogatottabb települések Hévíz, Zalakaros, Keszthely és Alsópáhok. Az üdülőhelyek közül az említetteken felül Balatongyörök, Gyenesdiás, Kehidakustány, Vonyarcvashegy és Lenti szintén kedvelt úti cél, csakúgy, mint a városok közül Zalaegerszeg és Nagykanizsa.

A megye turizmusa jelentős, a fővárost követően itt fordul meg a legtöbb vendég az országban. 2013-ban – előzetes adatok alapján – a kereskedelmi szálláshelyeken 540 ezren 2 millió 137 ezer éjszakát töltöttek el, mely a vendégéjszakák száma alapján a magyarországi forgalom közel tizedét jelentette. A hazai vendégkör a domináns, a turisták mintegy kétharmada belföldi. A külföldiek főként Németországból (22%), Ausztriából (21%) és – Sármelléki repülőtér újraindításának köszönhetően elérhető közvetlen kapcsolat révén – Oroszországból (14%) érkeztek. Utóbbiak egyre fontosabb szerepet töltenek be a megye turizmusában. Elsődleges úti céljuk Hévíz, ugyanis a Magyarországon az orosz vendégek által eltöltött éjszakák közel egyharmada a zalai városban realizálódik.

A belföldi vendégek átlagosan 3,1, a külföldiek 5,5 éjszakát töltöttek itt. A szálláshelyek közül a szállodák a legnépszerűbbek, a turisták 83%-a választotta ezen egységeket. A hotelszobák foglaltsága 52%-os volt.

2013-ban a megye kereskedelmi szálláshelyei 28,6 milliárd forint bruttó bevételt realizáltak, melynek 47%-a szállásdíjból, 18%-a vendéglátásból származott. Decemberben 105 zalai szálláshelyen volt lehetőség a SZÉP-kártya használatára. A turisták egy év alatt 1,9 milliárd forint értékben használták a fizetőeszközt, mely a belföldi bruttó szállásdíj egyharmada. A beváltott utalványok 93%-a szállodákban került felhasználásra.

A megyében az egyéb szállásadás szerepe jóval kisebb a kereskedelmi szálláshelyeknél, annak ellenére, hogy hasonló nagyságrendű kapacitás áll rendelkezésre. Az egyéb szálláshelyek forgalma ugyanis több mint hetede a kereskedelmi szálláshelyeknek, 2013-ban összesen 318 ezer éjszakát töltöttek itt a vendégek, akik nagyobb részben belföldről érkeztek.

Kiemelt értékünk

A HÉVÍZI KINCS

Zala megye turizmusában a Hévízi-tónak és az erre épülő szolgáltatásoknak kiemelkedő szerepe van. A 4,4 hektár területű tó világhírré tett szert, évente több százezren keresik fel határainkon belülről és azon túlról.

KIALAKULÁSA, TÖRTÉNETE

A tó eredete régmúlt időkre tekint vissza. A Pannon-időszak végén vulkánok törték meg a Dunántúl arculatát, s azok működésének első jelei a hőforrások voltak, így az Őshévíz feltörése is. Már a rómaiak is ismerték jótékony hatását, melyről korabeli leletek tanúskodnak. A Római Birodalom bukása utáni évszázadok viharaiiban hunok, gótok és avarok éltek a területen. A törökök gyakorlatilag a földdel tették egyenlővé a települést, majd a kis jégkorszakban a Balaton magas vízállása miatt elmocsarasodott a terület.

1. kép Hévízi tófürdő

Forrás: www.heviz-info.hu/hevizito.html

Az ismeretlenségből a XVIII. század során emelkedett ki, s a század végén megszületett Hévízfürdő. 1731-ben Bél Mátyás, a kor ismert polihisztorja részletesen beszámolt élményeiről, s Szváby Ferenc, Zala megye tiszti főorvosa megkezdte a víz tudományos vizsgálatát. A század utolsó évtizedében került előtérbe a víz gyógyító hasznosítása. A fürdőhely kiépítése gróf Festetics György érdeme, aki kis deszkaházakat emeltetett öltözködésre, s gondoskodott arról, hogy a tó gyógyításának híre messzire eljusson. Az 1870-es évtizedtől megkezdődtek a településen az építkezések, s a fürdőtelep egyre inkább országos jelentőségűvé vált. A fürdő életében legnagyobb változások akkor történtek, amikor 1905-ben Reischl Vencel 35 évre bérbe vette a Festetics családtól. Ekkor készült el a jelképes kéttornyú bejárat, a Hévíz Szanatórium és Gyógyszálloda, a Kurszalon, és új fürdőházak is épültek. Az ezt követő évtizedekben jelentős szálloda- és üdülőlépítési program kezdődött. A két világháború között jelentősége tovább emelkedett, mivel a trianoni békekötés után elcsatolták a fürdőhelyeket is. 1948-ban Hévízfürdőt államosították, s 1952 elején a fürdőtelep épületeiben létrehozták a Hévízi Állami Gyógyfürdőkórházat. Ezáltal Hévíz lett az ország legnagyobb mozgásszervi reumás megbetegedéseket gyógyító fürdőhelye. Az 1970-es évtizedben elkezdődött a tófürdő újjáépítése, mely közel egy évtizedig tartott. 1986 márciusában a fedett fürdő központi faépülete kigyulladt, s nagy része leégett. A felújítás több mint egy évtizedet vett igénybe, ennek ellenére a fürdő je-

2. kép Hévízi fürdőzők 1906-ban
(a Vasárnapi Ujság illusztrációja)

Forrás: www.wikipedia.org

lentsége a külföldi vendégkör emelkedésével még tovább nőtt. A tó életében ezután a bauxitbányászathoz szükséges nagymértékű vízkiemelés okozott törést, s a vízhozam csökkenésének megállítására komplex intézkedéseket hoztak. A nyirádi bánya 1991-es bezárása után a vízháztartása folyamatosan rendeződött. A világhírű gyógyfürdő azóta töretlenül fejlődik, a sok odaérkező vendég örömére.

HÉVÍZ, A GYÓGYÍTÓ

Különleges gyógyító hatását a tavat tápláló kevert víz 5600 éves kora adja, mely a geotermikus gradiens számítások alapján 900 méteres mélységben fakad. A víz a 38 méter mély nyíláson keresztül áramlik a tómederbe. A hideg- és meleg oldali rész keveredésével hőmérséklete nyáron 38C° körüli, de télen sem hűl 22C° alá. Ekkor egy „párasapka” képződik a tó felett, mely akadályozza a kihűlést, egyúttal egy természetes inhalatórium is kialakul. A 4,4 ha vízfelületű tó – gazdag ásványi anyag tartalma, különleges hatású kevert iszapja által – kiváló gyógyító hatással bír. Gyulladás- és fájdalomcsökkentő szerepe mellett többek között reumatikus mozgásszervi megbetegedések, csontritkulás, gerinc- és ízületi megbetegedések, sérülések és mozgásszervi műtétek utókezelésére is alkalmazzák. Ezeken túl a lágyrész-reuma, krónikus perifériás, az idegrendszerhez kapcsolódó, mechanikai okokra visszavezethető panaszok, ízületi operációkat, porckorong műtéteket követő, krónikus nőgyógyászati betegségek kezelésére is hatásos.

A jelenleg működő Hévízgyógyfürdő és Szent András Reumakórház megalakulása óta szanatóriumi, majd szakkórházi jelleggel országosan végzi a mozgásszervi (elsősorban reumatológiai) rehabilitációt, illetve az aktív reumatológiai szakellátást. Fekvőbeteg ellátását aktív reumatológiai, krónikus, részlegesen fizetős és fizetős ágyak adják, közel 400 helyen várva a betegeket, valamint az egészségmegelőzési céllal odaérkezőket. Számos gyógyszolgáltatás, masszázs, egyéb egészségügyi vizsgálat teszi teljessé a széles szolgáltatási skálát. A Hévízi Gyógyító, melyet nemzeti kincsként tartunk számon, a világon egyedülálló természetes gyógytényezőkön alapuló balneoterápiájával, helyi és regionális környezetével, kultúrára gyakorolt hatásával, egyedülálló élővilágával kiérdemelte a Világörökség Várományosi listára való jelölését.

Gyógyhatások: A maga nemében egyedülálló gyógyforrás hét méter vastag tőzegeből tör a felszínre, kioldva belőle az értékes vegyületeket. A nyomelemek hatására a bőr bársonyos lesz, többhetes kúra alatt normalizálódik a bioritmus és a faggyúelválasztás is. A tavat tápláló forrás a vizet állandó mozgásban tartja, így a mélyből feltörve állandó körforgást végez. Az alulról felfelé irányuló erőteljes nyomás a fürdőzőknek könnyed, lebegő érzést sugároz. A tó vize gáznemű anyagokban gazdag; kénhidrogént, szénsavat, metánt és rádiumgázokat tartalmaz. A bőséges gáztartalma az emberek bőrén rakodik le, s annak ingerlésén keresztül az egész idegrendszer működését befolyásolja. Ezáltal közvetlen kémiai hatást kifejtve életműködést serkentő hatásuk van.

Gyógyiszap: A gyógyító iszap valóságos ágyként béleli ki a tó belsejét. Az iszap úgy képződik, hogy a forrás áramló vize a tőzegeből finom részecskéket szakít le, s ezeket a maga vulkanikus iszapjával keverve lerakja. Eredete alapján vulkanikus (fango) és lápos (moor) részből tevődik össze, tehát ún. kevert iszap. Ezt régen a nép „hévízi korpának” nevezte el. A vízben lebegő részecskék a gyógyhatás egyik hordozói. Szétmorzsolásukkor gáz válik ki belőlük, majd az iszapfoszlányok újra a mélybe süllyednek. Rádiumos hatása fájdalomcsillapító sugárzásával a szervezet mélyébe hatva fejt ki jótékony szerepét, s a sejtműködést a gyógyulás irányába befolyásolja. Az országban a lápos iszap radontartalma itt a legmagasabb.

3. kép Tündérrózsa a tavon

Forrás: www.heviz-info.hu/hevizio.html

Növény és állatvilág: A baktériumok a tó élővilágának domináns elemei, s jelentős szerepük van a gyógyhatásban. A bakteriális bevonatok a tó jellegzetes képződményei, kráterének falát másfél méter mélységtől egészen a forrásbarlang szájáig lefedik. Mosszatok, algák (főleg kékalgák), sugárgomba, tengermelléki káka csak itt található meg szabadon. Az őshonos fehérrózsza mára már kiszorult a tóból, de a Balatonba és a Zala folyóba leveztető szakaszon még tömegesen él. A tó legszebb növénye a vörös tündérrózsza. Jellegzetes a tavat körülvevő lombhullató vörösfenyő és mocsári ciprus, de található száz évesnél idősebb gertyán, valamint platán, kőris, kínai ősfenyő. Állatvilága sokszínű, vízcisgák, planktonrákok, szitakötők, bogarak, lepkék egyaránt megtalálhatók, csakúgy, mint az őslakos kárász és az apró pikelyű compo. A madarak közül a kisvöcsök a legjellemzőbb, de a récék is feltűnnek, s a Balaton befagyásakor a bütykös hattyúk legjobb téli védőhelye is.

4. kép Hévízi tófürdő

Forrás: www.heviz-info.hu/hevizito.html

EGÉSZSÉGTURIZMUS

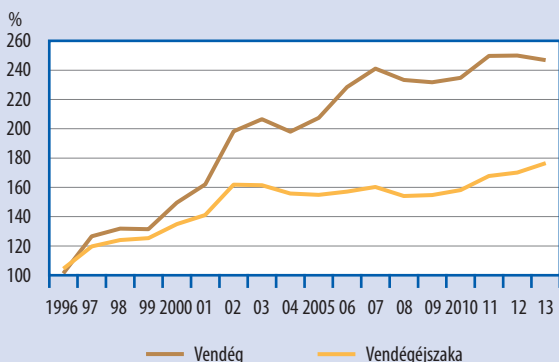
Az Európában egyedülálló gyógyvíz számtalan gyógyulni és pihenni vágyót vonz Hévízre. Budapest után ma már a mind az ös-szes vendégéjszakát, mind a külföldiek által eltöltötteket tekintve a második helyen áll az ország településeinek rangsorában.

A városban 2012-ben összesen 28 kereskedelmi szálláshely működött, közülük egyaránt 8–8 gyógy- és wellness-szálló. E két szállodatípus több mint kétezer szobával közel 4500 férőhellyel

várja a gyógyulni, pihenni vágyókat. A férőhelyek közel héttizede a gyógyszállókban található. A Hévízen működő kapacitás a megyei szálláshelyek fogadóképességének több mint 54%-a, ezen belül a gyógyszállók esetében súlya 85, a wellness-szállók-nál pedig 28%-os.

A vendégkör számottevően bővült 1995-höz képest, mind az összes, mind a külföldi vendégek száma közel 2,5-szere-sére bővült napjainkig. 2012-ben a gyógyszállodákban közel 120 ezer vendég részesült gyógyellátásban, vagy rehabilitációs, egészségmegőrzési céllal vette igénybe azt. A wellness-szállodák-ban további 54 ezren pihentek. A vendégek közül minden második személy külföldi volt, mely a hazai gyógyellátó funkció miatt a wellness- szállodákban volt magasabb, 57%.

7. ábra A vendégek és a vendégéjszakák számának alakulása a kereskedelmi szálláshelyeken, (1995=100)

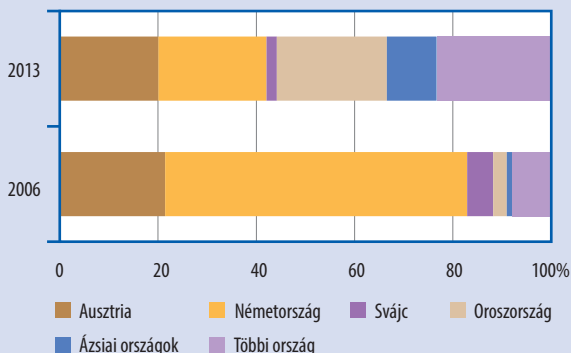

Jelentősen emelkedett az eltöltött vendégéjszakák száma is, 1995 és 2012 között az összes és ezen belül a külföldieké is közel 1,8-szeresére. A hévízi kereskedelmi szálláshelyeken 2012-ben több mint egymillió vendégéjszakát töltöttek el a vendégek, kétharmadát a gyógyszállókban, egyötödét a wellness-szállókban, a többit pedig más szálláshelyeken. A megyébe érkező vendégek minden második éjszakát valamely hévízi kereskedelmi szálláshelyen töltöttek. A külföldivendégéjszakák aránya mind a gyógy-, mind a wellness- szállodák esetében az összes mintegy héttizedét tette ki.

Az átlagos tartózkodási idő a gyógyszállókban magasabb 5,6 éjszaka, míg a wellness-szállókban 3,8 éjszaka volt. Mindkét szállástípus esetén a külföldiek jóval tovább tartózkodtak a belföldi látogatóknál. Hévízen 2013-ban a gyógyszállókban

7,6 éjszakát töltöttek el a külföldi vendégek, mely kiemelkedően magasnak számít.

8. ábra A külföldi vendégek számának összetétele a kereskedelmi szálláshelyeken

A gyógy- és wellness-szállodák látogatói főként az európai országokból utaztak ide, az utóbbi években azonban megnőtt az Ázsiából, különösen a Kínából érkezők száma is. A korábbi évtizedekben a német vendégek súlya volt a meghatározó, akik a gyógykezelés időtartamát a volt két német államban élő családtagok, ismerősök találkozójaként is gyakran igénybe vették. Ekkor a szállodák mellett a magánszállásadásnak is igen jelentős szerep jutott. Jelenleg mintegy háromezer magánszálláshelyen közel húszezer vendég pihent, közülük minden második külföldi. A vendégkör az elmúlt években átalakult, a Hévíz-Balaton Airport megnyitását, bővítését követően folyamatosan nőtt az orosz vendégek száma, mivel közvetlen charterjáratok érkeznek Moszkvából. Ezáltal a külföldi vendégek közül már az oroszok aránya a legnagyobb, több mint egyötöd, kissé meghaladva a németekét. Ezt az osztrák vendégek követték, így e három ország állampolgárai az összes külföldi vendég közel kétharmadát adták.

Források:

www.heviz.hu/hevizito

www.spaheviz.hu/hu/saint_andrew/hospital/

west-balaton.hu/heviz/hevizi-to

www.heviz.hu/

www.hevizairport.com/

© Központi Statisztikai Hivatal, 2014

Felelős kiadó:
Dr. Vukovich Gabriella elnök

Készült a Tájékoztatási főosztályon,
a Győri főosztály közreműködésével

Főosztályvezetők:
Freid Mónika, Nyitrai József

Felelős szerkesztő:
Kása Katalin

Szerzők:
Fancsali József, Kása Katalin, Kramarics Tiborné, László Dóra
Nagyné Takács Tünde, Németh Hajnalka, Novák Zoltán,
Szekeres Jánosné, Vass Anikó

Technikai előkészítés:
Némethné Csehi Tünde

Kiadványterv:
Gyulai Katalin

Kézirat lezárva: 2014. szeptember

Internet: <http://www.ksh.hu>

Borítóterv: Lounge Kft.

Nyomdai kivitelezés: Xerox Magyarország Kft. – 2014.084